

EZOTERICKÁ KOZMOLÓGIA

RUDOLF STEINER

GA 94

XVII. Vykúpenie a oslobodenie

13. júna 1906, Paríž

Existuje sedem tajomstiev života, o ktorých sa doteraz nikdy nehovorilo mimo radov okultných bratstiev. Len v našom veku je možné o nich otvorene hovoriť. Boli nazvané siedmimi „nevysloviteľnými“ alebo „nevysloviteľnými“ tajomstvami. Pokúsime sa vysporiadať so štvrtou záhadou, záhadou smrti. Tieto záhady sú nasledovné:

1. Záhada priepasti.
2. Tajomstvo čísla (ktoré možno študovať v pytagorejskej filozofii).
3. Tajomstvo alchýmie. (Niečo z tohto tajomstva sa môžeme dozvedieť v dielach Paracelsa a Jacoba Boehma).
4. Tajomstvo smrti.
5. Tajomstvo zla (na ktoré sa odkazuje v Apokalypse).
6. Tajomstvo Slova, Logosu.
7. Tajomstvo Božskej blaženosti. (Toto tajomstvo je najokultnejšie).

Keď hovoríme o planetárnom tele, ktoré predchádzalo našej Zemi – fáze evolúcie Starého Mesiaca – rozlíšili sme tri kráľovstvá Prírody, veľmi odlišné od tých, ktoré poznáme. Naša minerálna ríša vtedy neexistovala. Vznikol ako výsledok kondenzácie a kryštalizácie toho, čo na Starom Mesiaci bolo napoly minerálne, napoly rastlinné. Náš rastlinný svet vznikol z lunárneho rastlinného živočícha. Podobne aj svet zvierat vznikol z lunárneho zvierat'a-človeka. Takže vidíme, že na Zemi každé z týchto mesačných kráľovstiev zostupuje do

materiality. To isté sa deje s Bytosťami, ktoré boli na Starom Mesiaci vyššie ako zviera-človek: Duchovia Ohňa. V tom období človek dýchal oheň, tak ako dnes dýchame vzduch. To je dôvod, prečo legendy a mýty hovoria o ohni ako o primárnom prejave bohov. Goethe na to odkazuje vo *Faustovi* slovami: „Zapáľme oheň, aby sa duchovia obliekli do rúcha. Títo duchovia ohňa starovekého Mesiaca zostúpili do *vzduchu* v správnom období Zeme. Aj oni zostúpili do hustejšej materiality, do vzduchu, ktorý dýchame a vydychujeme.

Teraz je to len preto, že títo duchovia zostúpili do vzduchu, že človek môže s ich pomocou pozdvihnúť sa k Božstvu. V najvnútornejšej povahe bytostí prebývajúcich v Starom Mesiaci nastal dvojité pohyby. Zviera-človek rozdelený do dvoch skupín. V jednej skupine sa mozog vyvinul pod vplyvom inšpirácie a pôsobenia duchov ohňa, ktorí sa stali duchmi vzduchu. Druhá skupina zostúpila smerom k zvieracej ríši. Toto rozdelenie je teraz zjavné v samotnej konštitúcii človeka, pretože spodná časť jeho bytosti je viac podobná zvierat'u, zatiaľ čo vyššia stúpa k Duchu. Podľa toho, či bola jedna alebo druhá charakteristika viac alebo menej výrazná, vznikli dve skupiny ľudských bytostí: jedna zviazaná nižšou prirodzenosťou so Zemou, druhá rozvinutejšia a oslobodená od Zeme. Prvá skupina sa viac podobala zvieratám. Bytosti druhej skupiny dostali Božskú iskru, vedomie „ja“. Taký je vzťah medzi dnešným človekom a zvieratami, najmä opicami.

Fyzickým korelátom tohto duchovného vývoja bol rast a vývoj ľudského mozgu na skutočný Boží chrám. Ale ak by to bol jediný vývoj, niečo by tomu chýbalo. Boli by tam minerály, rastliny, zvieratá a ľudské bytosti s mozgom a ľudskou formou a postavou, ale niečo by zostalo na lunárnom stupni evolúcie. Na Starom Mesiaci nebolo ani zrodenie, ani smrť.

Pokúste sa počať človeka bez fyzického tela. Neprešiel by smrťou; obnova jeho bytia by sa neuskutočnila narodením, ako ho poznáme, ale nejakým iným spôsobom. Určité časti astrálneho tela a éterického tela by podliehali zmene, to je všetko. Okolo nehynúceho stredu by samotné okolité plášte boli prostriedkom komunikácie s prostredím, — taký bol stav človeka počas obdobia evolúcie Starého Mesiaca; jeho bytosť podliehala metamorfózam, nie zrodeniu alebo smrti. Ale v tomto stave nemal vedomie v našom zmysle

slova. Bohovia, ktorí mu dali podobu, boli okolo neho, za ním, nie v ňom. Boli pre neho tým, čím je strom pre konár alebo čím je mozog pre ruku. Ruka sa pohybuje, ale vedomie pohybu je v mozgu. Človek bol vetvou božského stromu a keby pozemská evolúcia nezmenila tento stav vecí, jeho mozog by bol iba kvetom toho istého božského stromu, jeho myšlienky by sa odrážali v jeho tvári ako v zrkadle, ale on by nemal vedomie vlastných myšlienok. Naša Zem by bola svetom bytostí obdarených myšlienkami, ale nie vedomím, svetom sôch oduševnených Bohmi, predovšetkým Jahve alebo Jehovom. Čo zmenilo tento poriadok vecí a ako človek dospel k nezávislosti? Bohovia prírody Jahve boli schopní zostúpiť do ľudského mozgu. Ale iní duchovia, ktorí boli na Mesiaci z rádu duchov ohňa, nedokončili svoj vývoj a namiesto toho, aby prenikli do mozgu človeka na Zemi, zmiešali sa s jeho astrálnym telom. Astrálne telo sa skladá z inštinktov, túžob, vášní a práve tam našli útočisko tí Duchovia Ohňa, ktorí nedosiahli cieľ evolúcie na Mesiaci. Našli domov v živočíšnej prirodzenosti človeka, kde sa vášne rozvíjajú, a zároveň týmto vášňam prenikli vyššími vlastnosťami. Schopnosť vyššieho *nadšenia* vliali do krvi a astrálneho tela človeka. Dar jehovistických bohov bol čistou, chladnou formou *myšlienky* ; ale pod vplyvom týchto duchov – môžeme o nich hovoriť ako o luciferských duchoch – sa človek stal schopným nadšenia pre myšlienky, byť vášnivý pre ne alebo proti nim. Jehovistický bohovia dali formu a tvar ľudskému mozgu; Luciferskí duchovia vytvorili spojenie medzi mozgom a fyzickými zmyslami; žijú v nervových vetvách, ktoré končia v zmyslových orgánoch. Lucifer v nás žije tak dlho ako Jehova. To, že jeho zmysly dávajú človeku objektívne vedomie okolitého sveta, je zásluhou luciferských duchov. Ľudské myslenie je darom bohov; ľudské *vedomie* je darom Lucifera. Lucifer žije v astrálnom tele človeka a Luciferova aktivita sa prejavuje v bode, kde nervy vyvolávajú pocit a vnímanie. To je dôvod, prečo Had v *Genesis* hovorí: 'Otvoria sa ti oči.' Tieto slová treba chápať doslovne, lebo luciferskí duchovia otvorili ľudské zmysly. Individualizácia vedomia je spôsobená zmyslami. Ak by myšlienky človeka nesúviseli so zmyslovým svetom, boli by jednoducho odrazom Božského – nie poznania, ale viery. Rozpor medzi vierou a vedou je spôsobený týmto dvojitým pôvodom ľudského myslenia. Viera sa obracia k večným Ideám, „Materským Ideám“

ležiacim v lone Bohov. Celá veda, všetko poznanie vonkajšieho sveta pomocou zmyslov vďačí za svoju existenciu luciferským duchom. V človeku sa spája luciferský princíp a Božská inteligencia. Práve toto spojenie protichodných princípov umožňuje človeku zlo, no zároveň mu dáva silu sebauvedomenia, voľby a slobody. Jedine bytosti schopnej individualizácie tak mohli pomôcť protichodné prvky v jej bytosti. Ak by človek, keď zostúpil do hmoty, dostal iba podobu, ktorú mu dal Jehova, zostal by *neosobnou* bytosťou. A tak sa vďaka Luciferovi mohol človek stať skutočným človekom, bytosťou nezávislou od Bohov. Kristus alebo Logos zjavený v človeku je Princíp, ktorý mu umožňuje opäť vystúpiť k Bohu.

Pred príchodom Krista človek stelesňoval princíp Jehovu (forma) a princíp Lucifera (individualizácia). Bol rozdelený medzi poslušnosť Zákona a vzburu princípu individuality. Ale Kristov princíp prišiel nastoliť rovnováhu medzi týmito dvoma. Kristus učil človeka, ako nájsť zákon, ktorý bol pôvodne stanovený zvonku, v strede individuálneho bytia. Toto mal na mysli svätý Pavol, keď povedal, že sloboda a láska sú najvyššie zásady kresťanstva. Starovekému svetu vládol Zákon; Láska je riadiacim princípom nového poriadku vecí. Tri princípy sú teda neoddeliteľné a nevyhnutné pre evolúciu človeka – Jehova, Lucifer, Kristus. Kristus Ježiš nie je len univerzálnym princípom; Kristus je bytosť, ktorá sa zjavila raz a len raz v určitom okamihu histórie. V ľudskej podobe zjavil svojimi slovami a svojím životom stav dokonalosti, ktorý môžu všetci ľudia nakoniec získať vlastnou slobodnou vôľou. Kristus prišiel na Zem v kritickom momente, keď sa zostupný oblúk ľudskej evolúcie chystal dosiahnuť svoj najnižší bod materializácie. Aby sa v človeku prebudil Kristov princíp, bol v ľudskom tele nevyhnutný život samotného Krista na Zemi.

Karma je zákon príčiny a následku v duchovnom svete; predstavuje špirálový proces evolúcie. Kristov impulz zasahuje do tohto karmického procesu a stáva sa jeho ústredným bodom. Od svojho príchodu na Zem žije Kristus v hĺbke každej ľudskej duše. Keď je karma chápaná ako nevyhnutnosť uložená človeku, aby jeho zlé skutky mohli byť napravené a jeho chyby vykúpené neúprosnou spravodlivosťou prechádzajúcou z jednej inkarnácie do druhej, niekedy sa objaví námietka, že karma musí odstrániť úlohu Krista. ako Vykupiteľ. V skutočnosti je karma vykúpením človeka *samým*, jeho

vlastným úsilím, keď postupne stúpa k slobode prostredníctvom série inkarnácií. Prostredníctvom karmy sa človek môže priblížiť ku Kristovi.

Kristov impulz premieňa neúprosný zákon na slobodu a zdrojom tohto impulzu je osoba a príklad Krista Ježiša. Karmu nemožno chápať ako fatalizmus, ale ako nástroj nevyhnutný na dosiahnutie tej najvyššej slobody, ktorou je život v Kristovi – slobody dosiahnutej nie vzdorovaním svetovému poriadku, ale jeho napĺňaním.

Ďalšia námietka môže byť vznesená z hľadiska orientálnej filozofie. Hovorí sa, že myšlienka Vykupiteľa ľudí odstraňuje logické zreteľovania karmy a nahrádza ju akt zázračnej prozreteľnosti, ktorá zasahuje do univerzálnych zákonov evolúcie. Je určite správne a spravodlivé, aby tí, ktorí spáchali hriechy, niesli ich váhu. Toto je mylná myšlienka. Karma je zákonom príčiny a následku v *duchovnom* svete, rovnako ako mechanické pôsobenie je zákonom príčiny a následku v materiálnom svete. V každom okamihu života karma predstavuje niečo ako súvalu, presný výpis debetu a kreditu. Každým činom, zlým alebo dobrým, človek zvyšuje svoj debet alebo kredit. Tí, ktorí nepripustia možnosť aktu slobody, sú ako obchodník, ktorý sa neodváža pustiť sa do novej transakcie, pretože nechce riskovať; uprednostňuje udržiavať vždy rovnakú súvalu. Čisto logická koncepcia karmy by zakazovala pomáhať človeku v nešťastí. Ale aj tam by bol takýto fatalizmus falošný. Pomoc, ktorú slobodne poskytujeme druhému, otvára novú éru v jeho osude. Naše osudy sú utkané z týchto impulzov, z týchto činov milosti. Ak prijmeme myšlienku individuálnej pomoci, nemôžeme si predstaviť, že oveľa mocnejšia Bytosť by mohla pomôcť nie jednému človeku, ale všetkým ľuďom, dať nový impulz celému ľudstvu? Taký bol skutočne čin Boha, ktorý sa stal človekom, nie preto, aby poprel zákony karmy, ale aby ich naplnil. Karma a Kristus – prostriedok spasenia a Spasiteľ. Prostredníctvom karmy sa Kristov čin stáva vesmírnym zákonom a prostredníctvom Kristovho princípu karma dosahuje svoj cieľ – oslobodenie vedomých duší a ich stotožnenie sa s Bohom. Karma je postupné vykúpenie, Kristus je Vykupiteľ. Ak by sa ľudia ponorili do týchto myšlienok, uvedomili by si, že patria k sebe; pochopili by zákon uznávaný vo všetkých skutočných okultných bratstvách – totiž že *každý jednotlivec trpí a žije pre iných*. V budúcnosti príde čas, keď sa vonkajšie vykúpenie v každom

človeku zhoduje s vnútorným činom Vykupiteľa. Nie je to zjavenie, ale pravda, čo oslobodzuje ľudí: „Poznáte Pravdu a Pravda vás oslobodí.

Cesta evolúcie vedie k slobode. Keď človek v sebe prebudí všetky tie vlastnosti, ktoré sa prorocky prejavili v Kristovi, bude slobodnou bytosťou. Lebo ak nevyhnutnosť je zákonom hmotného sveta, sloboda je zákonom duchovného sveta. Sloboda sa získava len krok za krokom a naplno sa prejaví u človeka až na konci jeho evolúcie, keď bude jeho povaha skutočne zduchovnená.